

Hűtlenek

Regényrészlet, 3.

Vesna barátnőm apja, Branko bácsi, amikor egyszer az előszobájukban le akartam venni a kabátom a fogasról, magához ragadott, a falhoz nyomott, csókolt, a nyakamat harapdálta, és a szoknyám alá akart nyúlni. Ugyanez már megtörtént egyszer, de sikerült megmenekülnöm. Most is ellenszegültem, sikítottam, de ő egyre erősebben szorongatott, a bugyimba nyúlkaált, morgott, lihegett, összevissza motyogott valamit, alig kaptam levegőt. Sikítottam, kiabáltam, segítség, segítség. Vesna anyja sietve érkezett, ijedten kérdezte, mi történt. Azt mondja, egeret látott, szólt a férfi széttárt kezekkel, mintha csodálkozna, én meg úgy, ahogy voltam, ziláltan, magamra ráncigáltam a kabátot, összeszedtem a szanaszét hullott füzeteim. Képtelen voltam megszólalni, csak kirohantam az ajtón, a szoknyám leszorítva. Hallottam, ahogy nevetve magyaráz a feleségének: istenem, mi ütött belé! Valódi hisztériás rohamot kapott, visított, sivalkodott. Megpróbáltam megnyugtatni, jó hangosan rászóltam: nyugodj meg, kislány, hogy kerülne ide egér, meg akartam simogatni a haját, nyugodj meg, mondom, de ő csak tovább kapálódzik, kiabál. Nem értem, mi ütött belé. Vesna anyja kilépett a lépcsőházba, s utánam szólt: ne félj, Bogárka, állj meg, hová szaladsz, miféle egerek, ugyan már.

Másnap a nagyszünetben félrehívtam Vesnát az udvar sarkába. Veki, nem szívesen mesélek ilyesmiről neked, maradjon köztünk, kérlek. Veki, kezdek neki nagy nehezen, Veki, szörnyű dolog történt tegnap este. Apád egy vén kujon, kislányokat zaklat, tenned kell valamit. Legközelebb feljelentem a rendőrségen, és lecsukják. Apám megölné, ha tudná. Vesna erre, hirtelen felindultságában, lekevert egy jókora pofont. Te kis mocskok, sziszegte mérgesen, azt hiszed, nem tudom, miért visítoztál az este? Vénemberekkel kacérkods! Pénzért csinálod, te cafka? Vigyázz, nehogy én jelentslek föl emiatt, akkor aztán megkapnád a magadét. Nem sírtam, de elviselhetetlenül lüktetett a halántékom. Veki, normális vagy te? Veki, dadogtam. Körénk gyűlt a többi diák, incselkedtek, verekedésre biztat-

tak, fogadásokat kötöttek. Én hallgattam, a kezembe tettem az arcom, Vesna meg kiabált: mit bámultok, széttaposom, széttaposom ezt a mérges kígyót, összetaposom, látni sem bírom.

Egy hónappal később elköltözött otthonról a tanítóképző internátusába. Összeveszett az apjával, ezt mondta a barátnőinek. Én messze elkerültem, nem beszélünk egymással. Mindenféle pletyka terjengett, de ez most nem fontos. Nem tudom, mi történt pontosan. Az anyja eljött a születésnapomon, Vesnától hozott ajándékot. Béküljetek ki, kérlek, sügta búcsúzásakor, senkivel sem barátkozik, mindig egyedül van. Akkor mégsem békültünk ki. Csak a ballagáson váltottunk néhány szót. Odajött hozzám, s valami olyasmit mondott, hogy ne haragudjak, hisz ő nem tudhatta, elmúlt, spongyát rá. Jól van, válaszoltam. Viszont azóta sem tettem túl magam rajta. Sem az apja támadásán, sem az igazságtalanul kapott pofonon. A szülei elváltak, az apja elköltözött a városból, de nekem ugyanúgy fáj most is, ami történt. Főleg a pofon, még ma is sajog tőle az arcom, bár nem úgy, mint akkor.

Ma már bánom, hogy így alakult. Nem is, inkább sajnálom szegény Vesnát. Nem tudom, mi van most vele, de sajnálom, hogy ilyen gonosz voltam, hogy végül is nem voltam hajlandó kibékülni vele. Milyen szánalmas dolog az, ha nem tudsz megbocsátani, pedig tudod, hogy ez szükséges, hogy ez lenne helyes. Megbocsáthattam volna neki legalább akkor, amikor megtudtam, mit szenvedett ő is a szerencsétlen apjától. Őt is letámadta. Milyen nehéz lehet neki, együtt élni ezzel a mély sebbel. No de hagyjuk, nem kellene erre gondolnom...

És emlékszem arra is, amikor beállított hozzám ő, hogy is mondjam, Boško mostani felesége, puffadt arccal, karikás szemekkel, zaklatottan, reszketve. Magánkívül volt. Még be se lépett az ajtón, már mondta is: komolyan szeretnék veled beszélni, Bogár, de nem tudom, hogy kezdjem. Hosszan elnyújtott szótagokat ejtett, minden egyes szót külön hangsúlyozva. Modoroskodó beszéde, amikor először hallottam, még szimpatikus is volt. Kérlek, hallgass meg, fontos lenne nekem... Félbeszakítottam, nem hagytam, hogy végigsuttogja a mondatot. Ne tedd, Lada, hagyj engem, kérlek, nem vagyok én jó a lelkizésben, menj ezzel máshoz. Nem szeretem az ilyen családi perpatvarokat, nem vagyok hozzászokva... Gondoltam, biztos összevesztek otthon vagy ilyesmi. Pedig ő azért jött, hogy mindent bevalljon, ezt később tudtam meg Boškótól... Ha akkor végighallgattam volna... Á, nem, nem változott volna semmi, egészen biztos. Mire jók ezek a feltevések: mi lett volna, ha...? Semmire se jó az egész.

Igen, igen, a régi szép emlékekre kell összpontosítanom, az örömteli pillanatokra. Igen, ilyenekre is emlékszem, nem sok van belőlük, de van-

nak. Mégis jóval gyakrabban törnek fel a csúnya kifakadásaim, cselekedeteim, melyek óriásira nőttek a lelkiismeretemben, s most vagy még jobban szégyellem magam miattuk, vagy pedig mélységesen bánom, ami történt. Úgy kínoznak ezek az emlékek, mintha tegnap éltem volna át őket. Sehogy sem bírok úrrá lenni rajtuk, nem tudom őket elfojtani, a tudatom mélyére taszítani, hogy ne bukkanjanak fel minden percben. Szüntelenül pörögnek az emlékképek a tudatomban, ijesztő ritmusban, mintha valaki egy gombnyomással újra meg újra beindítaná ezt az őrült mozit. Tehetetlen dührohamaim sorozata önmagam ellen irányul. Ideges vagyok és haragszom, mert nincs már rá mód, hogy a múltat megváltoztassam, hogy a hibáim kijavítsam, vagy valahogy teljesen eltöröljem. Úgy hiszem, ugyanígy élnek ezek az emlékképek mindazokban az emberekben, akiket megbántottam, akiknek valamilyen kellemetlenséget okoztam, és soha nem tudnak megbocsátani. Talán a lelkiismeretem hangja ez? Igen, biztosan. Viszont semmit sem tehetek már. Ezek az események megállás nélkül pörögnek a fejemben, fojtogatnak, rosszul vagyok tőlük. Ettől már csak az a lehetőség tűnik szörnyűbbnek, hogy esetleg elbeszélgethetnék azokkal, akiknek közül van ezekhez az eseményekhez, hogy bizonygassam, mennyire és miért szenvedek én a történetek miatt, és most így utólag bocsánatot kérnék tőlük mindenért. Nem, nem, képtelen lennék erre. Nem marad más hátra, mint hogy azt reméljem, ők már nem emlékeznek ezekre a dolgokra, vagy legalábbis nem úgy, ahogy én.

Néha mazochista módon elképzelem, ahogy bűnősként állok egy olyasvalaki előtt, akit megbántottam, és igyekszem feltárni előtte a lelkem, megmagyarázni a zavarodottságom, elmondani, mennyire letört vagyok a történetek miatt, és mennyire bánom, hogy gonosz, goromba, igazságtalan, önfejű – vagy már amilyen – voltam. Ezt a képzeletbeli jelenetet egyfajta önkínzásként élem meg, egy újabb teher gyanánt. Erről szólnak az álmatlan éjszakák egész sorát előidéző rémálmaim. Sokkal kegyetlenebb büntetésben részesültem, mint amelyet az általam megbántottak szánának nekem. Nem az álmatlanság az, ami kikészít. Nem is arról vagyok ismert, hogy rengeteget aludnék. Ehelyett az kínoz, hogy nem tudok fölébredni ebből az iszonyatból. Nem panaszkodnék a fáradtságra sem, könnyen megbirkóznék vele, hisz elmúlik. Hát mire panaszkodom akkor? Semmi. Jól vagyok. Nem, nem, tényleg jól vagyok. Csak ennyit mondhatok. Nekem jó így. Jól vagyok.

Jól vagyok, ha felidézhetem azt a szép estét. Azon a télen, amikor napokig tüntettünk a város utcáin, öt évvel ezelőtt, egyszerre csomókban kezdett hullani az egyébként szokatlanul sűrű és erős hajam. Borzasztóan megijedtem, mert azelőtt soha nem történt velem ilyesmi. Először sorra

próbálkoztam a népi gyógymódokkal, mindent beszereztem, amit ajánlottak. Először csalánfőzettel öblöttem a hajam, aztán borostyánnal, babérlevéllel, majd korpa és disznózsír meleg masszájával borogattam, kipróbáltam a lenmagfőzetet is, kenegtettem olívaolaj és habos tojássárgája keverékével meg törkölypálinkába préselt vöröshagymalével, váltogattam a samponokat, nyeltem a pantenolpasztillákat, de semmi sem segített. A bőrgyógyász receptjére kiadott orvosságok sem voltak túl hatásosak. Lenyíráttam a hajam másfél centisre, olyan voltam, mint egy bőrtöntöltelék, és borzasztó sokat idegeskedtem. Kipróbáltam egy csomó parókát, de irtó rosszul állt mind. Megijedtem, hogy a hajhullásom valami súlyosabb betegség tünete, ezért aztán elment az étvágyam, és aludni sem tudtam rendesen. Nem volt már több ötletem, hogyan segíthetnék magamon.

Mi történik velem, végül kihullik az összes hajam, gondoltam rémülten. El tudod képzelni, hogy megkopaszodjak, vettem oda egy este sírós hangon Boškónak, közben gyámoltalanul a fejemre húztam a gyapjúsapkát, mivel éppen végeztem egy újabb gyógyhatású tinktúra bedörzsölésével. Édes kicsi feleségem, válaszolt nevetve, inkább maradj haj nélkül, mint láb nélkül, de mindenesetre, akármi is történjék, a te bolond, szerelemtől elvakult férjed továbbra is teljesen beléd lesz esve, annyira, hogy észre se veszi, hogy valami megváltozott rajtad. Aztán leszedte a fejemről azt a sapkát, feltette magának, és egy egész pantomim-előadást mutatott be arról, hogyan festenek az egyik, s hogyan a másik esetben. Először csábítóan lépkedett – fél lábon, a csipőjét ringatva, a farát riszálva. Aztán kacéran fésülködött – zsebkendővel, hátraszegve a kvázi kopasz fejét. Kicsordult a könnyem a nevetéstől. Ekkor belecsókolt a ragacos hajamba, hogy elmúljon a bajom, aztán meg szeretkezünk. Milyen csodálatos ember, gondoltam, valóság-e ez vagy álom, én vagyok a legboldogabb a világon. Milyen jó, hogy most zavartalanul fel tudom idézni ezt az „előadást”, amit csak nekem játszott el, szeretetből, hogy felvidítson, hogy megmutassa, mennyire közel állunk egymáshoz. Milyen jó is ez.

És az a születésnap, amikor Marától megkaptuk azt a családi fotót, amely nem áll már ott többé a komódon. Nézz csak meg bennünket, Bogár, nézd, milyen édesek vagyunk. És néztük mi ketten ezt a berámázott, fekete-fehér, se kicsi, se nagy képet s a jobb alsó sarkában a föliratot: Foto-Lux. Mara megmutatta, hogy ott van a fotó sarkában a házuk is, és elmesélte, milyen izgatottak voltak a fényképezkedés előtt, meg hogy az apjuk még egy héttel előtte szólt a közeli városkában lakó fényképésznek, és az utolsó pillanatig izgult, hogy az eljön-e egyáltalán, mert nagyon fontos volt, hogy megörökítsék ezt a jelentős eseményt. Hajnalhasadtától sűrögtek-forogtak, hiszen Boško aznap indult az első osztályba, és nagy büsz-

kén rögtön a reggeli után a hátára vette a vadonatúj iskolatáskáját, pedig csak egy hete lett hatéves. Mivel nem volt, aki vigyázzon rá, a szülők már régóta magukkal hordozták őt is az iskolába, de csak a tanáriban üldögélt, és házakat rajzolgatott csomagolópapírra, a tanterembe soha nem ment be. Aznap egyedül csomagolta el az első füzetét, a ceruzákat, radírgumikat – és nézd már, milyen büszke magára! És végül végre ő is elindult az iskolába, lépést tartva velem. Nevettünk. Mit nem adnék érte, ha anya és apa megismerhettek volna téged, de hát, tessék, nem adatott meg nekik, mondta ekkor Mara bánatosan. Jó neked, még élnek a szüleid, tudd meg: nagyon irigyellek ezért, tette hozzá, miközben megfelelő helyet keresett a rámás képnek. Széjjeltolt néhány apró tárgyat a komódon, s letette a képet a közepére. Állhatna-e itt, kérdezte könyörgő hangon, én meg megöleltem. Most az a kép nem áll már ott, s Marának sincs régóta oka, hogy irigykedjen rám.

Nem, nem, nem, továbbra is szigorúan titokban kell tartanom mindent. Az összes többi lehetőség ijesztőnek tűnik, mint egy kijózanító, de gyilkos csapás, vagy legalábbis mint valami borzalmas, kivédhetetlen erőszak. Azt a lehetőséget, hogy túllépjek mindazon, ami történt velem, s zavartalanul éljem tovább az életem, nem igazán vehetem számba. Egyelőre nincs hozzá erőm, hogy ilyesmit véghezvigyek. Egyelőre csak az érzelmeimen tudok kérődzni, s ezt a folyamatot képes vagyok a végtelenségig elhúzni. Elképesztően furcsa emberpéldány vagyok, valóban. De nem panaszkodom, minden rendben van.

Jaj, istenem, érzem, hogy mindez, amiről beszélek, holmi érzélgős affektálásként hat, hiszen folyamatosan csak kerülgetem a valódi problémát. Valami oknál fogva még az önmagammal folytatott párbeszédben sem vagyok képes késlekedés nélkül a tárgyra térni. Folyton tétovázok, ki-kihagyok bizonyos részleteket, mellékes dolgokat hangsúlyozok, s állandóan attól rettegek, hogy valaki egyszerre csak lerántja a leplet mindarról, amit elhallgattam. Képtelen vagyok eljutni egy végső magyarázatig. Egyfolytában menekülnék a saját emlékeimtől, de azok folyton az utamat állják. Ezért a beszédem mintha valami belső feszültség előidézte, véget nem érő fecsegés lenne, mintha egy másik gondolati és érzelmi szférába fészkeltem volna be magam arra várván, hogy a jelentések és az érzések szabadon, önmaguktól, vágyaim és elmém befolyásától mentesen bontakozzanak ki. Mintha Virginia Woolf valamelyik regényhőse lennék. Harmadéves egyetemista koromban írtam először Woolf nőalakjairól egy terjedelmes szemináriumi dolgozatot, amely később kissé kibővítve könyvben is megjelent, a Bloomsbury Kör eme ikonikus alakjáról szóló egyéb szövegek társaságában.

Most, ebben az állapotban, arra sem lennék képes, hogy gond nélkül fölsoroljam a műveit. Ami pedig az esszéimet illeti, csak arra az esetre emlékszem tisztán, amikor véletlenül összefutottam Mihajlović tanárnővel az utcán, közvetlenül azután, hogy megjelent a könyv – habár most úgy tűnik, mintha sok-sok évvel ezelőtt történt volna. Hiszen valóban, nem is tegnap történt ez a dolog. A zebra kellős közepén futottunk össze, s ő visszajött velem az utca túlsó oldalára, hogy gratuláljon a könyvhöz. Elmondta, hogy bizony tanári szemmel olvasta végig, vagyis hibákra vadászott benne. De nem talált egyet sem, tette hozzá, egyébként pedig ő senkinek sem nézi el, ha hibázik. Különösen tetszett neki az az esszé, amelyben a képzelet és a valóság éles szembenállását taglalom Woolf nőalakjainál. Leszögezte, hogy helytállóak a megfigyeléseim a különös, emocionális világlátásukról, a véges anyagsággal szemben álló végtelen érzelmek erejébe vetett hitükről.

Mindössze egyetlen perc leforgása alatt hihetetlenül fellelkesített ez az utcai beszélgetés ezzel a rendkívüli asszonnyal. Úgy éreztem magam, mint egy rövidtávfutó, aki épp most ér be a célba, s már a célba érés előtt tudja: ő lett az első. Én is szinte ziháltam a boldogságtól. Mindössze annyival is megelégedtem volna, ha egyszerűen csak elolvassa a könyvem, ő, aki többek között Virginia Woolf esszéinek is remek fordítója. De hogy még ráadásul dicséretet is kaptam egy ilyen szakértőtől, ettől a kitűnő, művelt asszonytól, mint amilyen Mihajlović tanárnő – egyszerűen nem tudtam magamhoz térni a boldogságtól. Elárasztott a hála és az öröm érzése, szerettem volna valahogy kifejezni, mennyire sokat jelent, amit mondott. Összevissza dadogtam, hogy azért valamit, már nem emlékszem mit, mégsem sikerült teljesen megfejtenem. Egyébként általában szégyenlősen tartózkodó vagyok a tanárainnal szemben, de ekkor vállon ragadtam ezt a törékeny kis asszonyt, megöleltem, közben meglehetősen ügyetlenül ráncigáltam, s ez az egész kissé őt is meglepte, engem viszont végképp zavarba hozott. Ő valószínűleg nem számított rá, hogy ilyen infantilis módon fogadom majd dicsérő szavait, én meg a zavartól és a szégyenérzettől lángoló arccal bámultam rá, azt se tudtam, hova legyek tehetetlenségemben. Aztán valahogy elköszöntem és átrohantam az úttesten, ügyet sem vetve a pirosat jelző lámpára, a gépkocsitülkölésre és az autóvezetők szitkozódásaira.

Ki gondolta volna akkor, hogy mi ketten abban a percben épp ott álltunk, ahol hamarosan bekövetkezett az ő tragikus halála, és hogy amikor olyan sután megöleltem, akkor valójában végső búcsút vettem ettől az általam mélységesen tisztelt asszonytól. Négy hónap múlva Mihajlović tanárnő itt fog átmenni ezen az úton, a lakásához közeli átjárón, és el fogja gázolni egy nagy sebességgel robogó gépkocsi, melynek vezetője figyelmen kívül

sietve, a villanyrendőrre ügyet sem vetve, a zöld lámpán és a gyalogosokon keresztül robot az a zebra. Számtalanszor gondoltam vissza erre az utolsó találkozásunkra, s jótékony hatású dicsérő szavaira. Még ma is fel tudom idézni törekeny alakját, derűs arcát, sugárzó jókedvét. És nincs többé. Ha még élne, azt hiszem, neki feltárhatnék egyet s más kétségeimből. Ő meg tudna hallgatni engem hamis beszólások és alakoskodás nélkül is. Ő jól tudná, miről beszélek.

Amint hazaértem ez után a találka után, felütöttem a könyvet, és a tanárnő lelkesedésének fényében újraolvastam azt a bizonyos esszét. Ma már csak homályosan emlékszem, mi volt az alaptézise. Nagyjából az, hogy Virginia Woolf nőalakjai nem hajlandók belenyugodni abba, hogy a dolgok társadalmilag elrendeltek lennének, de mivel tarthatatlanoknak bizonyulnak a képzeletük szülte feltevések is, ezért folyton csak keresnek valamit, egyik elragadtatásból a másikba hajszolják magukat, és gyakran nem tudják, mi a valós, s mi a látszat csupán.

Talán valamelyest magamra ismerhetek ebben, de nem teljesen. Valóban el vagyok veszve, s az is igaz, hogy akár Woolf nőalakjainak lelki-világa, az enyém is zavaros és gubancos, egyensúlyát veszített – mégsem vagyok egy regényhős-típus. Nem tudom megmagyarázni az állapotom a Bloomsbury Kör tanításából merített példák nyomán. Nem tudom, hová vezetne az, ha valaki másnak a könyvben rögzített tapasztalataival vetném össze a sajátjaimat. S mi lenne, ha leszögezném, hogy hasonlóak az esetünk? Semmi. Soha nem kedveltem a szerepjátszást, utáltam, ha utánoznom kellett valakit, nem szerettem egy meghatározott modellt követni. Anyám folyton sopánkodott amiatt, hogy engem nem szerepeltetnek az iskolai ünnepélyeken, pedig valójában én menekültem tőlük. Alig tudta rám erőszakolni a diákkórustagságot is. Nem, nem tudom az irodalmat ilyen értelemben gyógyírként kezelni. Az én esetemnek egészen másmilyen a genezise.

Valójában mi is történt velem? Hát egy csomó minden. És a sorjázó, előre nem látható események közepette egyszerre csak szertefoszlott az önbizalmam. Egyfolytában attól rettegek, mi jöhet még ezután. Nem tudom, jó-e, hogy most beszélek róla, mert tényleg úgy is értelmezhető mindez, hogy folyton újabbnál újabb diagnózist állítok föl önmagamról, de úgy érzem, valami felforrt, felbolydult, tévesen kapcsolódott össze, zűrzavart csinált bennem, és reccs, vagy bumm, vagy puff – kicsapódott a biztosíték, belém csapott az áram. És visszatarthatatlanul töredezni és bomlani kezdett minden, én meg védekeztem, s védekezem még mindig, de nem mondhatnám, hogy túl nagy sikerrel.

Azt hiszem, valójában egyfajta érzelmi infarktust éltem meg. Rövidzáratok, felismerések és veszteségek örületes keveredéséről van szó, amitől

az érzelmi énem apró darabokra törött szét. Egy ideig kitartóan és türelmesen igyekeztem összeszededgetni, összeragasztgatni a sok szilánkot, mindent úgy összeilleszteni és úgy egyengetni, hogy senki semmit ne vegyen észre az egészből, de belefáradtam ebbe. Csak most jöttem rá, mennyire reménytelen volt, s maradt is az igyekezetem. Hiszen elveszítettem a józan ítélőképességem, nem tudom, melyik darabkának hol a helye ebben a kirakósdban, fogalmam sincs, melyik rész melyikkel illik össze, hol és hogyan érintkeznek, mindez helyrehozhatatlanul összezavarodott bennem. Egyszerűen összeroppantam, akár egy rozzant építmény a lavina súlya alatt. Nem tudom, lehetne-e még valamit, akármit tenni, hogy legalább valamelyest visszaálljon a régi helyzet. Már világos, meg kell tanulnom ezzel együtt élni – ehhez igyekszem hozzászokni mostanában. Ezért is mondom: jól vagyok.

Önök most azt gondolják, hogy úgy ismételtetem ezt folyamatosan, mint a részeg, aki makacsul hajtogatja, hogy ő bizony józan, pedig senki nem kérdez tőle ilyesmit, mivel állapota teljesen egyértelmű, s pont ezzel az ismételtetéssel árulja el a leginkább önmagát, vagyis azt, hogy valójában hullarészeg. Talán velem is ez a helyzet. Látszik, hogy rosszul vagyok, s nem is várható el, hogy jól legyek, én viszont váltig állítom az ellenkezőjét. Talán arról van szó, hogy igyekszem saját magamat meggyőzni efelől, bár tisztában vagyok vele, hogy a dolgok gyökeresen megváltoztak, és ebből semmi nem válik a hasznomra, de tudom azt is, hogy valószínűleg hozzá kell szoknom ehhez.

Csak azzal nem tudok megbékélni, hogy most nagyon nehezemre esik a beszéd. Igen súlyos csapás ez számomra, mert ezt mindenki a kóros levertség szemmel látható tüneteként kezeli, amelytől már csak egy lépés az elmebaj. S én, sajnos, igazat adok nekik. Sohasem voltam én túlzottan szószátyár, mindig is jobban tudtam inkább meghallgatni másokat, viszont ez korábban csak tőlem függött, legalábbis én így hittem. Ez viszont más. Most szeretnék egyfolytában, szünet nélkül beszélni, hadd csodálkozzon rajta mindenki, hogy nem lehet tőlem szóhoz jutni, és hogy figyelmeztessenek, hagyjam, hogy mások is szóljanak egy-két szót, hisz ők sem süketnémák. Viszont ez egyelőre merő képzelgés részemről, s nem tudom, számíthatok-e javulásra belátható időn belül, mert a beszédem, úgy látszik, ahogy múlik az idő, egyre látványosabban romlik.

Hogy is magyarázzam, valahogy a szám, a nyelvem, a hangszalagjaim, az összes hangképző szervem felmondja a szolgálatot, amikor szólni szeretnék. És minél inkább igyekszem, annál rosszabb a helyzet. Vannak pillanatok, amikor egyszerűen az égvilágon semmit sem tudok kinyögni, s van, amikor kicsit könnyebben megy. Néha pedig szinte meg is feled-

kezem róla. Egyszerű: hallgatok, mert nincs kivel beszélnem, így nem is erőltetem a dolgot. Van úgy, hogy sikerül, főleg, mikor egyedül vagyok, tudattalanul egyszerre csak kimondom azt, amire éppen gondolok. Ilyenkor mérhetetlenül boldog vagyok, mint egy gyerek, és azzal vádoló magam, hogy valójában mazochista módon felnagyítottam a problémáimat. S aztán így vagyok ezzel egy estén vagy egy délutánon át, abban a hitben ringatom magam, hogy jobban vagyok, hogy a görcs alábbhagyott. De hamarosan újra olyan szituációba kerülök, hogy a beszéd leírhatatlan kínokat okoz. Eluralkodik felettem az eszelős pánik, ha arra gondolok, hogy alkalomadtán még a saját nevemet sem leszek képes hangosan kimondani. Akkor sem, ha egyedül vagyok, mások előtt még kevésbé. Értelmi fogyatékos lesz belőlem, gondolom rettegvé. Mi lesz velem, hogy keveredek ki ebből a szörnyűségből? Ekkor megpróbálok erővel megszólalni, önmagammal beszélgetni. Hangosan akarok beszélni, mintha tele lenne a ház vendégekkel, minden erőmet megfeszítem, először egyszerű szavakat ismételve, aztán egyre bonyolultabbakat, majd teljes mondatokat. Mondogatom, mondogatom, kínkeservesen, de nem adom fel, míg csak a hiábavaló erőlködéstől bele nem hasít a tompa fájdalom a mellkasomba és a fejembe, mert hiába akarok, nem bírok kiabálni, s nem tudok néhány mondatot egyhuzamban, szünet nélkül elmondani, egyiket a másikhoz fűzni, vagyis normálisan beszélni. Aztán arra gondolok, hogy éppen ez az erőlködés bénítja meg a nyelvemet, és összekuszálja a hangszalagjaimat, kiszáritja a torkomat, hogy önmagamot hangosan beszélni kényszerítem. Azután hosszú ideig pihenek a következő próbálkozásig. Sok-sok estémet töltik ki az efféle beszédgyakorlatok.

A másik nagy bajom, hogy olvasni sem tudok. Ez is egyfajta rögeszmévé fejlődött, szinte félek a könyvektől. Nem vonzanak még azok sem, amelyektől korábban egy percre sem tudtam megválni. Arra sem merek gondolni, hogy esetleg fellapozhatnám az újságot. A számítógép már régóta kikapcsolva áll, többé a közelébe sem megyek. Nem, nem beszélnék most erről, pedig talán össze kéne végre szednem magam, tennem kéne valamit. Például mit? Orvoshoz fordulni. Nem, most nem bírok erről... Miről írjak hát? Nincs semmi sem...